

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

Проректор з науково-педагогічної роботи

ЗАТВЕРДЖУЮ”

Майя НІКОЛАЄВА

08

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЇ БОРГОВИХ КРИЗ

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 292 “Міжнародні економічні відносини”

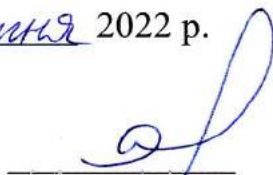
Освітньо-професійна/наукова програма: Міжнародні економічні відносини

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорії боргових криз». - Одеса: ОНУ, 2022. - 14 с.

Розробники: Якубовський С.О., доктор економічних наук, професор, професор кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин; Пічугіна Ю.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від “26” серпня 2022 р.

Завідувач кафедри

(Сергій ЯКУБОВСЬКИЙ)
(ім'я Прізвище)

Погоджено із гарантом
ОПП

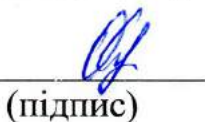

(Тетяна РОДІОНОВА)
(ім'я Прізвище)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)
Факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від “30” 08 2022 р.

Голова НМК

(підпис)

(Керемішев В.О.)
(ім'я Прізвище)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № ___ від “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість кредитів – 3 годин - 90 змістовних модулів – 1	Галузь знань: 29 – Міжнародні відносини Спеціальність: 292 – Міжнародні економічні відносини Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)	Вибіркова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		2-й	
		<i>Семестр</i>	
		3-й	
		<i>Лекції</i>	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		<i>Лабораторні</i>	
		30 год.	-
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	
		<i>Форма підсумкового контролю:</i> залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни - формування системи знань щодо методико-організаційних засад наукового дослідження теорії боргових криз.

Завдання дисципліни:

- засвоєння методології дослідження теорії боргових криз;
- формування цілісного бачення процесу проведення досліджень щодо теорії боргових криз;
- опанування студентами навичками збору та аналізу джерел інформації щодо державного боргу певної країни;
- поглиблення та обґрунтування знань з міжнародних економічних відносин.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

Інтегральна компетентність: здатність виявляти та розв'язувати складні задачі і проблеми, генерувати нові ідеї у сфері міжнародних економічних відносин та/або під час навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

а) загальних (ЗК):

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

б) спеціальних (СК):

СК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо налагодження міжнародних економічних відносин на всіх рівнях їх реалізації.

СК 2. Здатність розробляти та аналізувати моделі розвитку національних економік і визначати їхню роль у сучасній світогосподарській системі.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 2. Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів на засадах використання різних діагностичних методологій провідних міжнародних організацій

ПРН 6. Аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти, грамотно використовувати нормативно-розпорядчі документи та довідкові матеріали, вести прикладні аналітичні розробки, професійно готувати аналітичні матеріали.

ПРН 7. Досліджувати й аналізувати моделі розвитку національних економік та обґрунтовувати заходи досягнення їх стратегічних цілей в умовах трансформації світогосподарських відносин.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати:**

- зміст основних категорій дисципліни, її предмет, метод та задачі вивчення;
- методологію дослідження теорії боргових криз;
- методи аналізу джерел інформації щодо державного боргу певної країни;
- принципи відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародних економічних відносин;

вміти:

- аналізувати нормативно-правові документи, оцінювати аналітичні звіти;

- прогнозувати тенденції розвитку міжнародних ринків з урахуванням кон'юнктурних змін;
- вести прикладні аналітичні розробки;
- здійснювати моніторинг, аналіз, оцінку діяльності глобальних фірм;
- професійно готувати аналітичні матеріали

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ **«ТЕОРІЇ БОРГОВИХ КРИЗ»**

Тема 1. Світові фінансові кризи: причини та наслідки.

Сутність та причини виникнення світових фінансових криз. Сучасні підходи до типологізації світових фінансових криз. Макроекономічні індикатори світових фінансових криз як елемент систем раннього попередження. Історичний досвід розвитку світових фінансових криз. Основні індикатори системи раннього попередження світових фінансових криз. Модель контролю виникнення світових фінансових криз за макроекономічними індикаторами. Практичне застосування моделі контролю виникнення фінансових криз за макроекономічними індикаторами.

Тема 2. Боргові кризи в ракурсі теорії фінансових криз.

Боргова криза та її причини. Наслідки боргових криз. Теорії подолання боргових криз: обмежувальна; некейнсіанська. Управління заборгованістю: залучення фінансування, його розміщення (використання) та погашення боргу. Показники заборгованості: відношення розміру боргу (сплаченого або несплаченого) до експорту та до ВВП; відношення загальної суми платежів з обслуговування боргу до експорту та державних доходів; коефіцієнт обслуговування боргу (співвідношення між сумою виплат по обслуговуванню боргу і величиною експорту товарів та послуг).

Тема 3. Боргові кризи в країнах ЄС.

Причини та ознаки боргових криз країн ЄС. Динаміка основних показників заборгованості: відношення розміру боргу до експорту та до ВВП; відношення загальної суми платежів з обслуговування боргу до експорту та державних доходів; коефіцієнт обслуговування боргу (співвідношення між сумою виплат по обслуговуванню боргу і величиною експорту товарів та послуг). Економічні реформи та пропозиції щодо відновлення економіки. Прямі позики приватним банкам та центробанкам. Зростання інвестицій. Зростання конкурентоздатності. Виправлення дисбалансу у бюджеті, торгівлі та руху капіталу.

Тема 4. Боргові кризи США.

Причини та ознаки боргових криз США. Динаміка основних показників заборгованості: відношення розміру боргу до експорту та до ВВП; відношення загальної суми платежів з обслуговування боргу до експорту та державних доходів;

коефіцієнт обслуговування боргу (співвідношення між сумою виплат по обслуговуванню боргу і величиною експорту товарів та послуг). Структура та динаміка державного боргу США. Взаємозв'язок між рівнем боргового навантаження на економіку США. Економічні реформи та пропозиції щодо відновлення економіки.

Тема 5. Боргові кризи Китаю.

Причини та особливості боргових криз Китаю. Динаміка основних показників заборгованості: відношення розміру боргу до експорту та до ВВП; відношення загальної суми платежів з обслуговування боргу до експорту та державних доходів; коефіцієнт обслуговування боргу (співвідношення між сумою виплат по обслуговуванню боргу і величиною експорту товарів та послуг). Структура та динаміка державного боргу Китаю. Взаємозв'язок між рівнем боргового навантаження на економіку Китаю. Економічні реформи та пропозиції щодо відновлення економіки.

Тема 6. Боргові кризи країн Латинської Америки.

Причини та особливості боргових криз Латинської Америки. Динаміка основних показників заборгованості: відношення розміру боргу до експорту та до ВВП; відношення загальної суми платежів з обслуговування боргу до експорту та державних доходів; коефіцієнт обслуговування боргу (співвідношення між сумою виплат по обслуговуванню боргу і величиною експорту товарів та послуг). Структура та динаміка державного боргу Латинської Америки. Взаємозв'язок між рівнем боргового навантаження на економіку Латинської Америки. Заходи щодо уповільнення прояву чи запобігання кризи.

Тема 7. Боргові кризи у пострадянських країнах.

Особливості боргових криз у пострадянських країнах. Динаміка основних показників заборгованості: відношення розміру боргу до експорту та до ВВП; відношення загальної суми платежів з обслуговування боргу до експорту та державних доходів; коефіцієнт обслуговування боргу (співвідношення між сумою виплат по обслуговуванню боргу і величиною експорту товарів та послуг). Структура та динаміка державного боргу у пострадянських країнах.. Взаємозв'язок між рівнем боргового навантаження на економіку пострадянських країнах.. Заходи щодо уповільнення прояву чи запобігання кризи.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	сп		л	п/с	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Змістовий модуль										
Тема 1. Світові фінансові кризи: причини та наслідки.	12			4	8					
Тема 2. Боргові кризи в ракурсі теорії фінансових криз.	12			4	8					
Тема 3. Боргові кризи в країнах ЄС.	12			4	8					
Тема 4. Боргові кризи США.	12			4	8					
Тема 5. Боргові кризи Китаю.	15			5	10					
Тема 6. Боргові кризи країн Латинської Америки.	15			5	10					
Тема 7. Боргові кризи у пострадянських країнах.	12			4	8					
Усього годин	90			30	60					

* - за наявності

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Не передбачено планом

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття не передбачені.

7. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

№	НАЗВА ТЕМИ	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Світові фінансові кризи: причини та наслідки.	4	
2.	Тема 2. Боргові кризи в ракурсі теорії фінансових	4	

	криз.		
3.	Тема 3. Боргові кризи в країнах ЄС.	4	
4.	Тема 4. Боргові кризи США.	4	
5.	Тема 5. Боргові кризи Китаю.	5	
6.	Тема 6. Боргові кризи країн Латинської Америки.	5	
7.	Тема 7. Боргові кризи у пострадянських країнах.	4	
Разом		30	

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	НАЗВА ТЕМИ / ВИДИ ЗАВДАНЬ	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема «Світові фінансові кризи: причини та наслідки»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	8	
2.	Тема «Боргові кризи в ракурсі теорії фінансових кризи»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	8	
3.	Тема «Боргові кризи в країнах ЄС.»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	8	
4.	Тема «Боргові кризи США»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту, рішення практичних задач.	8	
5.	Тема «Боргові кризи Китаю»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	10	
6.	Тема «Боргові кризи країн Латинської Америки»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання реферату (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	10	
7.	Тема «Боргові кризи у пострадянських країнах»: розв'язання тестів для самоперевірки, написання статті (за однією із запропонованих тем) та підготовка презентації до захисту.	8	
Разом		60	

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, розповідь, бесіда, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій, підготовка та захист рефератів;
- наочні методи: мультимедійна презентація, демонстрування (у вигляді роздаткового / ілюстративного матеріалу);
- практичні методи: розв'язання задач (в т.ч. розрахункових задач), виконання ситуаційних вправ / обговорення проблемних ситуацій, підготовка і виступи з доповідями, обговорення доповідей.

10. ФОРМИ КОНТРОЛЮ І МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний і періодичний контроль:

- усний контроль: індивідуальне / фронтальне опитування, бесіда, захист рефератів, доповідь, оцінювання доповідей;
- письмовий контроль: оцінювання якості виконання самостійної роботи за темами
 - тестів для самоперевірки, оцінювання розв'язання задач, виконання вправ;
- тестовий контроль: тестування бланкове за змістовними модулями.

Критерії оцінювання

Поточний контроль							Сума балів
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100 балів
10	15	15	15	15	15	15	

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів

11. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Сутність та причини виникнення світових фінансових криз.
2. Сучасні підходи до типологізації світових фінансових криз.
3. Макроекономічні індикатори світових фінансових криз як елемент систем раннього попередження.
4. Історичний досвід розвитку світових фінансових криз.
5. Основні індикатори системи раннього попередження світових фінансових криз.
6. Модель контролю виникнення світових фінансових криз за макроекономічними індикаторами.
7. Практичне застосування моделі контролю виникнення фінансових криз за макроекономічними індикаторами.
8. Боргова криза та її причини. Наслідки боргових криз.
9. Теорії подолання боргових криз.

10. Управління заборгованістю: залучення фінансування, його розміщення (використання) та погашення боргу.
11. Показники заборгованості.
12. Причини та ознаки боргових криз країн ЄС.
13. Динаміка основних показників заборгованості країн ЄС.
14. Економічні реформи та пропозиції щодо відновлення економіки країн ЄС.
15. Причини та ознаки боргових криз США.
16. Динаміка основних показників заборгованості США
17. Структура та динаміка державного боргу США.
18. Взаємозв'язок між рівнем боргового навантаження на економіку США.
19. Економічні реформи та пропозиції щодо відновлення економіки США.
20. Причини та особливості боргових криз Китаю.
21. Динаміка основних показників заборгованості Китаю .
22. Структура та динаміка державного боргу Китаю.
23. Взаємозв'язок між рівнем боргового навантаження на економіку Китаю. Економічні реформи та пропозиції щодо відновлення економіки Китаю.
24. Причини та особливості боргових криз Латинської Америки.
25. Динаміка основних показників заборгованості Латинської Америки.
26. Структура та динаміка державного боргу Латинської Америки.
27. Взаємозв'язок між рівнем боргового навантаження на економіку Латинської Америки.
28. Заходи щодо уповільнення прояву чи запобігання кризи Латинської Америки.
29. Особливості боргових криз у пострадянських країнах.
30. Динаміка основних показників заборгованості у пострадянських країнах.
31. Структура та динаміка державного боргу у пострадянських країнах.
32. Взаємозв'язок між рівнем боргового навантаження на економіку пострадянських країн.
33. Заходи щодо уповільнення прояву чи запобігання кризи у пострадянських країнах.

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 - 100	A	зараховано
85 - 89	B	
75 - 84	C	
70 - 74	D	
60 - 69	E	
35 - 59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	не зараховано з обов'язковим повторним

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень
зараховано	90 - 100	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, розгорнуто, обґрунтовано та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Студент демонструє чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку, правильно формулює тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, робить самостійні висновки. Студент вміє виявляти причинно-наслідкові зв'язки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення знань. Студент може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдань, виконує завдання не передбачені навчальною програмою, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, проявляє творчий підхід до виконання завдань при самостійній роботі.
зараховано	85 - 89	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття). Студент має стійкі навички виконання завдань.
	75 - 84	Студент виявляє загалом високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, але не вміє самостійно аналізувати деякі питання, не повністю переконливо аргументувати свої відповіді, допускає незначні неточності. Студент за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою навчальної дисципліни.
зараховано	70 - 74	Студент володіє навчальним матеріалом на

		репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Студент знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків. Студент має елементарні навички виконання завдань.
	60 - 69	Студент не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв та змісту нормативно-правових актів. Студент надає нечіткі характеристики відповідних явищ, викладає свої думки з істотним порушенням логіки подання матеріалу. Студент може використовувати знання лише в стандартних ситуаціях, має нестійкі навички виконання завдань, робить дуже багато теоретичних помилок.
незараховано з можливістю повторного складання	35 - 59	Студент не правильно розкриває сутність базових питань навчальної дисципліни, допускає грубі змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки. Студент здатний виконати лише частину завдань виключно за допомогою викладача. У студента відсутні сформовані уміння та навички.
незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 - 34	Студент не знає основних положень навчальної дисципліни, не володіє навчальним матеріалом, виконує лише елементи завдань, погребує постійної допомоги викладача.

13. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. робоча програма навчальної дисципліни;
2. Силабус;
3. приклади документів (роздатковий / ілюстративний матеріал);
4. тестові завдання;
5. навчальна та спеціальна література;
6. інформаційні ресурси (електронні).
7. <https://classroom.google.com/c/NTI1NTA5MTg4MjEx>

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Бражник Л.В. Фінансове управління державним боргом: навч.посібник. Полтава: РВВ ПДАА, 2018. 217 с.

2. Економіка зарубіжних країн: конспект лекцій: навчальний посібник / С. В. Нараєвський, К.Ю. Редько: КПІ ім. Ігоря Сікорського Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 104 с.
3. Економіка зарубіжних країн: підручник / Голіков А., Черномаз П., Дейнека Д. та інш. К. : ЦНЛ, 2019. 400 с.
4. Райнгарт К., Рогофф К. Циклічна історія фінансових криз / переклад Калинова О. Київ: Наш формат, 2019. 544 с.
5. Прутська О.О. Управління державним боргом: навч.посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 224 с.
6. Федоров В.А. Боргова функція сучасної держави монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 176 с.
7. Міжнародні економічні відносини : підручник / за заг. ред. Амеліна. Київ : ЦНЛ, 2019. 256 с
8. Міжнародна економіка: підручник / за заг. ред. Олена Лебедева. Київ : ЦНЛ, 2019. 416 с

Додаткова література:

1. Історія економіки та економічної думки: конспект лекцій/ Укладачі: Пікулик О.І., Зеленко В.А. Шпарик Х.В. ЛЬВІВ, 2018. 121 с.
2. Беренда С.В. Еволюція економічної інтеграції в країнах Європи: монографія. Х.: ХНУ ім. В. Каразіна, 2010. 167 с.
3. Debt Sustainability in Low – Income Countries: Proposal for an Operational Framework and Policy Implications / International Monetary Fund and International Development Association. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://www.imf.org/en/Publications/PolicyPapers/Issues/2017/01/01/>
4. Власюк О. С., Шемаєва Л. Г., Лондар Л. П. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансової безпеки: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2016. 50 с.
5. Історія фінансових ринків. Від класиків - сучасникам / за ред. Девіда Чемберса та Елроя Дімсона ; пер. з англ. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 308 с.
6. Міжнародна економіка: підручник / за заг. ред. Г.Е. Гронтковська. Київ : ЦНЛ, 2017. 382 с.
7. Найл Кіштайні. Коротка історія економіки / переклад Калинюк А. К.: Наш Формат, 2022. 256 с.

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://www.ukrstat.gov.ua/> - Офіційний сайт Державної служби статистики України. Розділ «Статистична інформація»
2. <https://ec.europa.eu/eurostat/> - Офіційний сайт ЄС. Розділ «Статистична інформація»
3. <http://www.delukr.ces.eu.int> — офіційний сайт Представництва Європейської Комісії в Україні.
4. <http://www.worldbank.org> — офіційний сайт Світового банку.
5. <http://www.wto.org> — офіційний сайт Світової організації торгівлі.
6. <http://www.unctad.org> - ООН ЮНКТАД, Доповіді про світовий розвиток.

7. <http://www.oecd.org> — Організація економічного співробітництва та розвитку.
8. <http://www.imf.org> — Міжнародний валютний фонд.
9. <http://www.iie.com> — Інститут міжнародної економіки. Вашингтон
10. Статистичні дані агентства Bloomberg [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bloomberg.com/graphics/global-risk-briefing/>
11. Статистичні дані сервісу Кноема [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://knoema.com>